

DET NORSKE JORD- OG MYRSELSKAP

Årsmelding for 1983

Ved direktør Ole Lie

OVERSIKT

Et tilbakeblikk på Det norske jord- og myrselskaps virksomhet i 1983 viser at selskapet har hatt stor aktivitet på alle selskapets fagområder.

Selv om tilskottsrammene i noen grad begrenser investeringene, har mange av jordbrukerne i vårt land vist stor interesse for nydyrking og styrking av sitt næringsgrunnlag. Vi har bare i liten grad kunnet registrere nedgang i antall henvendelser om undersøkelser og vurdering av dyrkingsmulighetene på arealer som er aktuelle for oppdyrking. Interessen for å få vurdert jordkvalitet og andre faktorer som er av betydning for nydyrking, har vært stor.

Bøndene er sterkt interessert i større aktivitet med nydyrking. Det må også være riktig at man fra statens side yter tilskott og lån til oppdyrking av mer jord. Selskapet har overfor Landbruksdepartementet pekt på den fare som ligger i en redusering av jorddyrkingen. Vi er redd for at det blir en ytterligere reduksjon av arealet med dyrket jord i forhold til innbyggertallet og en svakere grad av selvforsyning.

Selskapet arbeider for å skaffe – og tilrettelegge – jordarealer for bureising og bruksutbygging. Det er bl.a. gjort henvendelser om å få disponere arealer fra Statens skoger til disse formål.

Selskapet legger også vekt på å kunne medvirke til en forsvarlig disponering av både dyrket og dyrkbar jord, slik at pro-

duktive arealer i prinsippet står til disposisjon for mat- og fôrproduksjon.

Selskapet har det siste året merket en betydelig større interesse for dreneringsspørsmålene på dyrket jord. Det har således vært flere henvendelser om assistanse for planlegging av drenering. Dette gjelder ofte spørsmål vedr. problematiske grøftfelt. Vi regner med at dette er en tendens som vil gjøre seg enda sterkere gjeldende i tiden fremover. Det er sikkert at dreneringen av tidligere dyrket jord tildels er mangelfull i forhold til de behov moderne drift og bruk av maskiner stiller.

Landbruksdepartementet har også lagt tilrette forholdene for sterkere innsats på grøftesektoren ved at det er gitt tilsagn om økede bevilgninger. I 1984 kan det med tilskott grøftes et betydelig større areal enn i 1983.

I meldingsåret har selskapet foretatt omfattende undersøkelser og registreringer for å klargjøre innvirkningen på landbruksarealene ved de vannkraftprosjekter som er under vurdering under «Samlet plan». I enkelte fylker, f.eks. Hedmark, vil mange av utbyggingsprosjektene som går under Samlet plan, berøre betydelige landbruksarealer. Selskapet har siste sommer undersøkt og vurdert en rekke slike områder. Dette er også omtalt senere i meldingen.

I forbindelse med andre prosjekter som berører dyrkbare arealer, har også selskapet foretatt omfattende undersøkelser.

Det er ofte Landbruksdepartementet som ønsker selskapets vurdering. I andre tilfeller er det landbrukskontorene på fylkes- og kommuneplan.

Det er i Landbruksdepartementet lagt frem forslag til behandlingsrutiner som forutsetter at Det norske jord- og myrselskap tar del i registrering av tilgjengelige vannressurser og fremskaffer materialet for vurdering av behovet. Dette arbeid er aktuelt i forbindelse med utbygging av prosjekter som berører situasjonen i vassdragene. Det er viktig å få nok vann til landbrukets behov, innbefattet jordbruksvatning.

Innen torvsektoren har selskapet søkt å dekke behovet for veiledning. Dette viser seg å være stigende, spesielt fordi torvproduktene nå har møtt både pris- og omsetningsproblemer. Rasjonalisering, markedsføring og kvalitetskontroll bør være de norske fabrikkers svar på problemet.

Torv til brensel har liten praktisk betydning i dag. Men selskapet deltar i forskning og undersøkelser med sikte på eventuell fremtidig utnyttelse av brenselressursene i torvforekomstene.

Innen bureisingen har arbeidet omfattende klargjøring av bruksparseller og lep-lanting på feltene. Det er fortsatt relativt mange unge mennesker som ser på bureising som en aktuell løsning for å skaffe seg en levevei innen jordbruket.

Det er landbruksdepartementet og rådgivningstjenesten innen landbruket som har stått bak de aller fleste henvendelsene til selskapet om undersøkelser og planlegging. Selskapet har ekspertise til å vurdere vanskelige prosjekter og dessuten spesielt utstyr til undersøkelser og planlegging. Endelig kan nevnes at selskapet kan kanalisere innsatsen til de distrikter hvor behovet til enhver tid er størst.

I forbindelse med nevnte undersøkelser m.v. har det vært et meget godt samarbeid med de offentlige etater og andre institusjoner. Styret understreker at selskapet vil stå til tjeneste i den utstrekning det er behov. Det er en viktig målsetting for selskapets konsulentvirksomhet å kunne gi kvalifisert bistand.

Selskapets organer

H. M. Kong Olav V er selskapets høye beskytter

Medlemmer

Det norske jord- og myrselskap er en frittstående organisasjon som har både privatpersoner og institusjoner som medlemmer.

Ved årsskiftet hadde selskapet 1565 medlemmer som fordeler seg slik på de forskjellige kategorier:

- 7 æresmedlemmer
- 2 korresponderende medlemmer
- 464 livsvarige medlemmer
- 410 årsbetalende medlemmer
- 387 landbrukskontorer/landbruksnemnder
- 115 primærkommuner og fylkeskommuner

180 indirekte gjennom andre organisasjoner.

Medlemskontingenten er kr. 50,- pr. år eller kr. 500,- som engangskontingent for livsvarig personlig medlemskap.

Styret

Etter valget på representantskapsmøtet 14. juni 1983 har styret hatt denne sammensetning:

Formann: Fylkesmann Thorstein Treholt, Brandbu

Nestformann: Gårdbruker Jan E.

Mellbye, Nes på Hedmark

Styremedlemmer:

Jorddirektør Ottar Fjærvoll, Melsomvik

Stortingsrepresentant Jens P. Flå,

Stamnan

Skogeier Ove Munthe-Kaas, Hov i Land

Professor dr. agric. Jul Låg, Ås – NLH

Direktør Alf Ordning, Nittedal.

Varamedlemmer:

Forsker Hans Aamodt, Ås – NLH

Direktør Torvald Vaage, Kolbotn

Skogeier Annie Blakstad, Nes på

Romerike

Herredsagronom Stein Enger, Elverum.

Selskapets styre har i året holdt 8 møter og behandlet 80 saker, herav mange viktige og omfattende spørsmål.

I dagene 20.–22. juni 1983 foretok styret befaringer i vestre Telemark og Aust-Agder bl.a. for å se på prosjekter som selskapet arbeider med. Formannen og enkelte medlemmer av styret har dessuten foretatt befaring av selskapets bureisingsfelter i Møre og Romsdal og på Nerskoen i Rennebu.

Representantskapet

Selskapets medlemmer velger hvert år 7 representanter og 14 vararepresentanter ved skriftlig votering. Halvparten av de

medlemsvalgte representantene og alle vararepresentantene er på valg hvert år.

Etter valget i 1983 har representantskapet hatt følgende sammensetning:

Representanter valgt for 1982/83:

Overassistent Solfrid Nesteby Steen, 2550 Os i Østerdalen

Gårdbruker Alf Skomsøy, Smøla

Bonde Ola O. Røssum, Nord-Fron

Gårdbruker Lars Lie, Levanger

Gårdbruker Fridtjof Dahl, Fauske

Bonde Eiolf Bentzen, Trysil

Gårdbruker Gunnar Hesbøl, Kongsvinger.

Representanter valgt for 1983/84:

Gårdbruker Nils Berg, Trondheim

Herredsagronom Jon Foldøy, Suldal

Husmor Klara Berg, Gaular

Fylkeslandbrukssjef Oskar Øksnes,

Steinkjer

Fylkeslandbrukssjef Hallvard Eika, Bø

Gårdbruker Halfdan Voldbakken, Rollag

Skogreisingsleder Peder Gabrielsen,

Ibestad.

Valgt som vararepresentanter for 1983:

Gårdbruker Frank Sunde, Østre Toten

Fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr,

Molde

Herredsagronom Edith Hafrom Katerås,

Stange

4H-konsulent Britta Johansen, Porsanger

Fylkesagronom Alfred Malm, Gjøvik

Gårdbruker Erland Asdahl, Nes på

Romerike

Herredsagronom Lars Weum, Tokke

Rektor Gunnar Dahl, Sortland

Statskonsulent Ole Jerven, Oslo

Skogeier Annie Blakstad, Nes på

Romerike

Fylkeslandbrukssjef Leif Steine, Førde

Statskonsulent Bjarne Frøystad,

Stavanger

Gårdbruker Alfred Holmen, Smøla

Fylkeslandbrukssjef Arne Eskilt, Arendal.

Valgt av representantskapet for to år (§ 8):

Fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr, Molde
Fagsjef Bård Andersen, Oslo.

Valgt av Trøndelag Myrselskap

Representanter:

Bonde Inge Krogstad, Melhus og bonde Eivind Nygård, Midtre Gauldal.

Vararepresentant:

Herredslagronom Einar Øien, Namsos.

Styrets medlemmer og varamedlemmer er samtidig henholdsvis representanter og vararepresentanter (§ 8).

Representantskapets ordfører har vært fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr, Molde og varaordfører bonde Eiolf Bentzen, Trysil.

Representantskapsmøtet for 1983 ble holdt den 14. juni på Hellerud i Skedsmo. Selskapet hadde samme dag sitt foredragsmøte under Landsbruksveka.

Valgkomiteen:

Komiteen som har til oppgave å fremme forslag til valgene både til representantskapet og styret, har bestått av følgende: Overingeniør Albert Swift, Åsgårdstrand (formann), direktør Aksel Tveitnes, Asker og gårdbruker Gunnar Hesbøl, Kongsvinger.

Revisjon:

Revisjonsfirmaet A/S Revision v/stats- autoriserte revisorer T. Walseng og Egil Eriksen har vært selskapets revisor også i 1983.

Administrasjonen ved hovedkontoret, Hellerud i Skedsmo:

Direktør, sivilagronom Ole Lie (ans. 1947), kontorsjef, sivilagronom Einar Wold (ans. 1956), kontorfullmektig Ellen Johanne Grandum (ans. 1978), kontor-

fullmektig Solveig Reinseth (ans. 1979, permisjon), kontorfullmektig Jorun Bøhler (ans. 1979), kontorfullmektig Gunvor Egeberg (ans. 1980) og kontorfullmektig Aud Hansen (ans. 1983, vikar).

KONSULENTER

Hovedkontoret:

Sivilagronom Steinar Smith (ans. 1976), sivilagronom Arne Bardalen (ans. 1978), sivilagronom Rolf Herud (ans. 1980), sivilagronom Jens Kværner (ans. 1982, permisjon), sivilagronom Jon Randby (ans. 1982), sivilagronom Svein Ole Åstebøl (1983, midlertidig ansatt) og sivilagronom Nils-Harry Vagstad (1983, midlertidig ansatt).

Distriktskontoret i Fauske:

Sivilagronom Paul Arne Tilset (ans. 1982) og sivilagronom Bård Magne Pedersen (ans. 1983).

Distriktskontorene i Steinkjer og Sparbu:

Sivilagronom Lorentz Kvaal (ans. 1952). Sivilagronom Inge Olav Nøvik (ans. 1981).

Distriktskontoret i Molde:

Sivilagronom Anders Hovde (ans. 1974) og sivilagronom Liv Solemdal (ans. 1983).

Distriktskontoret i Trysil:

Agrotekniker Helge Gjelsvik Stordal (ans. 1979), har fungert på engasjementbasis.

Sivilagronom Anton Tøsti (Hovedkontoret), jordskifte kandidat Osc. Hovde (Moldekontoret) og sivilagronom Per Hornburg (Fauskekontoret) har etter avtale utført en rekke oppdrag for selskapet. Disse tre har tidligere vært ansatt som konsulenter i selskapet.

Agronom Reidar Skarseth (ans. 1964) er selskapets maskinkjører i Møre og Romsdal.

Selskapets diplom

De tidligere selskaper Det norske myrselskap og Selskapet Ny Jord har fra langt tilbake i dette århundre tildelt diplomer for spesiell stor egeninnsats ved bureising, bruksutbygging, myr dyrking og torvdrift. I noen tilfeller er også diplom tildelt personer for fortjenstfull virksomhet til fremme av selskapenes arbeidsoppgaver.

Etter sammenslutningen av de to selskaper, til Det norske jord- og myrselskap, ble det besluttet at det nye selskap skulle få utarbeidet et eget diplom for tildeling til personer som har gjort seg spesielt fortjent ved virksomhet for selskapet eller ved utbygging av landbruket. Retningslinjer for det nye diplom er trykt i hefte nr. 6/1983 av tidsskriftet Jord og Myr.

Selv om et nytt diplom var under utarbeidelse, har selskapet fortsatt å utdele Ny Jords diplom til særlig fortjente bureisere og andre bruksutbyggere. I de aller fleste tilfeller er det eldre personer som startet sin bruksutbygging før «maskinalderen» i nydyrkingen, som er bæret med Ny Jords diplom. I slike tilfeller har det gamle Ny Jorddiplomet passet best.

I 1983 er Ny Jords diplom overrakt til følgende personer:

Gårdbruker Knut Grydeland, Kråkstad
Gårdbrukerparet Jenny og Kåre Årdal,
Jølster

Gårdbrukerparet Torbjørg og Henrik
Rotneim, Gulen.

Det norske jord- og myrselskaps diplom er også tildelt i 1983. Første tildelingen var til *H. M. Kong Olav V*, selskapets høye beskytter. Overrekkelsen foregikk på Oslo Slott 2. juli 1983, ved en mottakelse i anledning Kongens 80 årsdag.

Senere er det nye diplom tildelt Det norske jord- og myrselskaps æresmedlemmer, i takknemlighet for fremragende virksomhet til beste for selskapets arbeid og som bevis på æresmedlemskapet.

Følgende æresmedlemmer er tildelt og overrakt diplom:

Professor M. Ødelien (død 11. februar
1984)

Storingsrepresentant Erling Vindenes,
Segelstein

Direktør Aksel Tveitnes, Asker
Sivilingeniør Sv. Skaven-Haug,
Oppegård

Fylkeslandbrukssjef Johan Lyche,
Sarpsborg

Landbruksdirektør Aslak Lidtveit, Røa
Adm. direktør Per Hartvig, Oslo.

Det er selskapets styre som gjør vedtak om tildeling av diplomer. Forslag om tildeling blir vanligvis behandlet av landbruksmyndighetene på kommunalplanet og fylkesplanet.

Opplysningsvirksomheten

Selskapets tidsskrift

Tidsskriftet *Jord og Myr* er i 1983 som vanlig sendt ut i 6 hefter med tilsammen 224 sider. Opplaget har vært 2400. Tidsskriftet er sendt gratis til selskapets medlemmer og andre forbindelser.

Følgende artikler nevnt i kronologisk orden er i 1983 utgitt som særtrykk:

- «Maskinringer i landbruket» av Ottar Fjærvoll
- «Muligheter for landbruksproduksjon i Norge» av Magne Stubbsjøen
- «Jordundersøkelser i norske bøke- og eikeskoger» av Gunnar Semb
- «Forberedelser til utarbeiding av nordisk jordbunnskart» av Jul Låg
- «FAO-Unesco sitt jordbunnskart over Norge» av Jon Frank
- «Jernkarbonatutfelling (Sideritt) i myr» av A. R. Selmer-Olsen og Ole Lie
- «Myrenes synking etter oppdyrking/omgrøfting» av Asbjørn Sorteberg
- «Myrenes dybde, undergrunn og høydenivå» av Osc. Hovde
- «Den organiserte bureising i Norge» av Aksel Tveitnes
- «Jordforgiftning fra gruveavfall brukt som fyllmasse i Longyearbyen, Svalbard» av J. Låg
- «En undersøkelse av noen norske kalkingsmidler» av Karl-Jan Jørgensen.

Møter og foredrag

Selskapet har i meldingsåret holdt flere fagmøter. Her kan nevnes et seminar om forskningsoppgaver vedr. myr og torv, på Norges Vels møte- og kurscenter, Helle-
rud i Skedsmo 10. mars 1983. Selskapet inviterte en rekke forskere på området til å fremlegge synspunkter og diskuterte spørsmålene. Seminaret samlet ca. 40 deltakere. Det ble satt opp et referat om

de fagspørsmålene som ble diskutert. Konklusjonen fra møtet er referert i innstillingen om perspektivene for jord- og hagebruksforskningen for perioden 1986–89, Norges Landbruksvitenskapelige forskningsråd.

Under Landbruksveka arrangerte selskapet i samarbeid med Institutt for jordkultur ved NLH et foredragsmøte om grøfting og jordkultur. Det var her hovedforedrag av jorddirektør Magne Stubbsjøen og forsker Kristen Myhr og dessuten korte panelinnlegg av forsker Peder Hove, forsker Hansk Aamodt, fylkesagronom Rolf Enge og konsulent Anders Hovde.

Møtet ble holdt i det store foredragsteltet og samlet inntil 300 tilhørere. Forholdene for foredrag var ikke de beste pga. oppstarting av maskiner i området utenfor teltet. Vi synes likevel at møtet ble utbytterikt. Det ble fremlagt klare dokumentasjoner om at det bør satses sterkere på drenering og riktig jordarbeiding.

Under Landbruksveka i 1983 hadde dessuten selskapet i samarbeid med Institutt for jordkultur og Institutt for hydroteknikk en stor stand. Virkningen på avlingsresultatet av drenering og jordstruktur ble demonstrert ved jordprofiler, bilder og modeller. De betydelige avlingsutslag som bedre drenering og struktur hadde gitt, vakte meget stor interesse. Det samme kan sies om en modell som viste virkningen av forskjellig dekkmateriale over drensledningene.

Et foredragsmøte ble holdt på Smøla 9. november vedr. maskinringer i landbruket og grøftespørsmål. Selskapets formann, fylkesmann Thorstein Treholt, jorddirektør Ottar Fjærvoll og direktør Ole Lie deltok. Møtet ble ledet av for-

mannen. Fjærvoll redegjorde for maskin-samarbeid og Lie om grøftespørsmål. Møtet samlet ca. 25 deltakere.

Endelig kan vi nevne et seminar som selskapet holdt i dagene 20. og 21. november 1983 om dyrkingstorv, produksjon, markedsføring, omsetning og bruk. Dette seminar ble også holdt i møte- og kurscenteret på Hellerud. Det samlet inntil 70 deltakere. Blant deltakerne var det produsenter, brukere av torv, veiledere og forskere.

Torvindustrien har nå vanskeligheter pga. importpress med billig torv. En rekke spørsmål i den forbindelse ble tatt opp og diskutert. Vi synes at seminaret ga mange nyttige opplysninger for arbeidet med fremme av norsk produksjon og salg av torv.

Direktør Ole Lie holdt foredrag under møte i Samfunnshuset i Ueland, arrangert av Dalane forsøksring, Rogaland, 17. februar med 70 deltakere, på møte i Brydalen, Tynset, 21. mars, arrangert av landbrukskontoret i Tynset og Storrøstfloen dyrkingslag, med ca. 25 deltakere, på årsmøte i Østamyra dyrkingslag, Rådhuset Rendalen 16. mai, ca. 20 deltakere, og under en demonstrasjon av grøftespyling og foredragsmøte i Midt-Agder for-

søksring, Marnardal den 27/9, ca. 40 deltakere.

Konsulent Per Hornburg holdt foredrag om myr dyrking på samrådsmøte den 2. februar 1983 for forsøksringene i Nordland på Statens forskningsstasjon Vågønes ca. 70 deltakere. Konsulent Paul Arne Tilset holdt foredrag om ny dyrking og grøfting på tre møter i Lofoten forsøksring. Møtene ble holdt i dagene 10.–11. mars 1983 på henholdsvis Saupstad, Ramberg og Leknes, til sammen ca. 40 deltakere.

Ellers har selskapets folk deltatt og medvirket ved møter og seminarer om faglige emner i den utstrekning det har vært tid og anledning.

Internasjonalt samarbeid

Faglig kontakt over landegrensene har for en vesentlig del vært basert på det internasjonale myr- og torvselskapet, IPS. Kontorsjef Einar Wold deltok som norsk representant ved symposium og rådsmøte i Aberdeen 12.–15. september. Temaet for symposiet var registreringer av ressurser ved bruk av satelittsignaler.

Det har ellers vært en betydelig kontakt med fagfolk og institusjoner i forskjellige land.

Undersøkelser og planlegging

Arbeidet med undersøkelser og planlegging er det mest dominerende innen selskapets virksomhet. Undersøkelsene har forskjellige formål.

Etter opplysninger og notater fra selskapets konsulenter er det her gitt en kort omtale av de viktigste oppdragene. Etter formålet med undersøkelsene har vi delt oppdragene i grupper.

Landbruksmessig utnyttelse

TROMS FYLKE

Langvassdalen, Kvæfjord kommune

Det ble her foretatt undersøkelser i forbindelse med planlegging av en kanal. Interessert areal er ca. 100 dekar. Største-parten av arealet består av myr, og torvlaget langs kanaltraséen har varierende dybder mellom 0,5 og 2,5 meter. Under-

grunnen inneholder mye stein og blokk. Kanalen vil måtte graves gjennom blokkrik moréne.

Myrland, Godfjord, Kvæfjord kommune

Det ble her undersøkt et ca. 200 dekar stort myrområde. Myra ble karakterisert som bakkemyr. Den har jamn og god helling mot øst. Høyden over havet er mellom 20 og 45 meter. For deler av myra inneholder undergrunnen svært mye stein og blokk. Myrdybden varierer mellom 0,5 til 1,5 meter. På grunn av mye stein i undergrunnen ble ikke myra klassifisert bedre enn middels god dyrkingsjord.

NORDLAND FYLKE

Hagelva – Hagvatnet, Vestvågøy kommune

Her foreligger planer om senking av en eldre kanal. For å kunne vurdere fremtidig senkingsbehov, ble et myrområde på 340 dekar undersøkt. Mesteparten av myrområdet er jordvannsmyr med tildels store dybder, enkelte steder 4–5 m. Gjennomsnittlig myrdybde var 2,4 m. Undergrunnen består av grus og leir.

Storparten av området er tidligere dyrket mark som nå er forsumpet på grunn av dårlig drenering. En fjellterskel i feltets sørlige del stenger for avløpet. Det må følgelig sprenges løp gjennom terskelene.

Saupstadmyra, Gimsøy, Vågan kommune

Dette gjelder også et areal som tidligere er kanalisert, men som nå har behov for utdyping av kanalen. Det undersøkte området utgjør ca. 700 dekar. Området er meget flatt og ligger i høydenivået 3–8 m over havet.

Undergrunnen består av sand som partvis inneholder mye skjell. Dybden av myra varierer fra 0,3–1,5 m. Store deler av arealet er på grensen mellom myr og

fastmark. Ved ytterligere tørrlegging vil disse områdene kunne karakteriseres som fastmark.

Området er stort sett vurdert som godt egnet til oppdyrking. Det vil her være aktuelt å bruke omgravingsmetoden. Delvis kan dyptgående plog brukes. På de dypere partiene må det brukes vanlig gravemaskin. Området er et verdifullt areal for bruksutbygging.

Albergsåa, Sand, Hadsel kommune

Det ble her foretatt undersøkelse av et areal på vel 120 dekar som for storparten består av myr. Det er dybder på 1,0–2,0 meter ned på undergrunn av grus og sand.

For å kunne få brukbart avløp fra området, er det nødvendig med ytterligere senking og kanalisering av Albergsåa. Det er her problemer med sandavsetninger i deler av avløpet. Selskapet skal utarbeide planer for senking av åa. Senkingen vil omfatte utbedring av eksisterende kanal, samt anlegg av ny kanal i øvre del av området.

Område ved Selnesvatnet, Frøskeland i Sortland kommune

Det undersøkte arealet her utgjør ca. 2500 dekar. Herav er ca. 100 dekar dyrket eller under oppdyrking. En regner med at minst halvparten av det totale arealet kan anbefales til oppdyrking. Mange grunneiere er her interessert i tilleggsjord.

Arealet er delvis oppdelt av fjellrygger. Det er for øvrig varierende forhold med hensyn til myrtype, dybde og undergrunnsforhold. Registrerte myrdybder varierer mellom 0,5 m og 5,0 m. Området er delvis vanskelig og kostbart å drenere. De laveste områdene ved Selnesvatnet er i perioder oversvømmet. Høyden over havet er ca. 3 m i de laveste områder og opp til 20 m på det høyeste.

NORD-TRØNDELAG FYLKE

Bjørhusdalsmyrene, Namsskogan kommune

Et område på ca. 2000 dekar delvis myr og delvis fastmark ble undersøkt i Bjørhusdalen. Formålet med undersøkelsen var primært å vurdere dyrkingsmulighetene for eventuell bureising eller annen bruksutbygging. Samtidig ble det vurdert om det her fantes torvressurser egnet for produksjon av dyrkingstorv.

Både fastmarksarealene og de grunne myrområdene er godt egnet for oppdyrking. Stein- og blokkinnholdet i undergrunnen og mineraljorda er relativt moderat. Mineraljorda består vesentlig av siltig sand og grus. Det vokser granskog på det meste av fastmarka.

Av nyttbar torv fantes relativt små forekomster av den kvalitet som brukes til vekstmedium i drivhus. Derimot fantes betydelige mengder av mere omdannet torv som kan egne seg til jordforbedring eller til jord i bed og blomsterpotter. De dypere myrområdene vil være bedre egnet til oppdyrking etter eventuell utnyttelse og fjerning av torvressursene.

Område ved Årlivatnet, Vikna kommune

I forbindelse med verneplan for myrer i Nord-Trøndelag ble et område på ca. 250 dekar undersøkt. En stor del av feltet består av grunn myr som ligger direkte på fjell. Slike arealer kan ikke anbefales til dyrking. Mindre områder har bløt og løs torv til stor dybde.

Innen det undersøkte området fant en at ca. 150 dekar er egnet til oppdyrking.

Håamyrene, Levanger kommune

Dette er et større myrområde som ble dyrket i 1930-årene. Myrdybden varierte opprinnelig mellom 3,0 m og 5,0 m. Arealene er omgrøftet flere ganger. Det har her vært betydelige setninger i torvla-

gene som opprinnelig besto av svakt omdannet kvitmosetorv.

Det var nå spørsmål om utarbeidelse av ny dreneringsplan og vurdering av avløpsmulighetene. Myrområdet ligger i en forsenkning i terrenget, men det er mulig å få avløp for ny drenering etter ytterligere myrsynking.

Berglimyrene i Sørli, Lierne kommune

Flere gårdbrukere er interessert i oppdyrking av fellesbeite på dette området. Det undersøkte areal utgjør ca. 650 dekar. Storparten er myr. Noen mindre arealer ved Berglielva vil være vanskelige å drenere på grunn av vannstanden i elva.

Det er fastmarksarealene som her er best egnet til oppdyrking for fellesbeite. En del av myrarealene kan også anbefales dyrket.

SØR-TRØNDELAG FYLKE

Område ved Rusasetvatnet, Ørland kommune

Rusasetvatnet ligger ca. 1 km øst for Opphaug i Ørland. Spørsmål om utnyttelse av dette området til oppdyrking, har vært vurdert gjennom lang tid. Det har imidlertid vært kryssende interesser fordi vatnet tidligere har vært drikkevannskilde for kommunen og flystasjonen på Ørlandet. Nå er det interesse for fredning av området som naturreservat.

Totalt ble det her undersøkt ca. 1110 dekar, inklusive vann som utgjør ca. 280 dekar. Alt areal ble vurdert som dyrkbar jord. For å kunne skaffe brukbart avløp fra området, må Rusasetvatnet senkes ca. 2,9 m i forhold til vannivået høsten 1983. Dette er en relativt stor senking. Det ble derfor foretatt beregninger av dyrkbar areal ved forskjellige senkingsalternativer.

MØRE OG ROMSDAL FYLKE

Lillebøheida og Bakkeheida,

Volda kommune

Dette er to felt som ligger i Dalsfjorden i 550–576 m.o.h. Det er utført undersøkelse av tilsammen 770 dekar med tanke på oppdyrking for utnytting til fellesbeite eller fôrdyringslag. Det er gårdbrukere i bygda som er interessert i prosjektet.

Arealet består for det meste av forsumpet fastmark med mektige lag av silt, sand og grus. Steinmengden i fastmarka er relativt stor. Dette sammen med høy beliggenhet og partvis sterkt fall, er de viktigste begrensninger for egnetheten til oppdyrking. Bare 270 dekar av det undersøkte areal ble klassifisert som middels god dyrkingsjord. Oppdyrking av arealet forutsetter dessuten et relativt kostbart veianlegg som må bygges i bratt terreng.

Grytten, Rauma kommune

Etter henstilling fra Grytten bondelag har selskapet gjennom noen år arbeidet med registrering av dyrkbar jord innen tidligere Grytten kommune. Sommeren 1983 ble følgende områder undersøkt: Brøstdalen, Vermedalen og Brulia/Bruflata. Det ble her registrert henholdsvis 2020 dekar, 2025 dekar og 485 dekar dyrkbar jord. Arealene ligger i høydesonen 550–850 m.o.h.

Brøstdalen og Vermedalen er sidedaler til Romsdalen. I begge dalfører ligger det løsmasser langt oppover i liene. Sterk helling, høyt steininnhold og grovt, utvasket mineralmateriale med lite moldinnhold er begrensede faktorer. Hellingens retningen har også stor betydning for produksjonsevnen i denne høydesonen.

I Vermedalen er det også relativt store, grunne myrarealer med svak helling. Dette er jordvannsmyrer på moreneundergrunn med varierende steininn-

hold. Det forekommer dessuten mindre morenergyger som kan planeres utover og blandes med torvmassene ved dyrking.

Området Brulia/Bruflata har noen flate områder på 600–800 m.o.h. Arealene består delvis av grunne myrer og delvis av steinholdig sidemorene. Det er allerede oppdyrking i gang på disse arealene.

Areal på Bud prestegård,

Fræna kommune

Her ble en parsell på 150 dekar undersøkt. En betydelig del av arealet er dyrkbart. Storparten består av myr med veksellende dybde fra 0,3–3,0 m. Undergrunnen er delvis grus, sand eller fjell.

Det er nabobruk til prestegården som er interessert i leie av dyrkbar jord fra prestegårdens arealer.

Heggemsvatnet, Gjemnes kommune

I forbindelse med forslag om verning som naturreservat, har selskapet etter henvendelse fra Naturverninspektøren i Møre og Romsdal, undersøkt et areal på ca. 200 dekar. Det foreligger også sterke interesser for oppdyrking av arealet som tilleggsjord.

Området består av myr over sand og silt, og delvis morenergyger. Deler av arealet ligger lavt i forhold til Heggemsvatnet. Spørsmålet om hvor store deler som kan dyrkes uten senking av vatnet, kan først klarlegges når materialet fra feltarbeidet er vurdert.

Ugelstadmyran, Eide kommune

Etter anmodning fra Eide kommune, ble det her foretatt undersøkelse av ca. 1600 dekar utmark. Området ligger 300–400 m.o.h. Det meste av arealet har fin helling. Jorda er for storparten forsumpet fastmark og grunne myrer. Fastmarka inneholder mye stein og blokk. Det

samme er tilfelle med grunnen under myrene. Dette forringer dyrkingskvaliteten betraktelig, men det meste av arealet anses likevel for å være dyrkbart.

Furland, Vestnes kommune

Her er et areal på ca. 100 dekar undersøkt med tanke på oppdyrking. Torvlaget er 1,0–2,5 m. Det er undergrunn av lett-leire, sand og grus med varierende steinninnhold. Det forekommer fururøtter i torvlaget. Avløpsforholdene er gode og fallet tilfredsstillende. Området egner seg godt til oppdyrking.

HORDALAND FYLKE

Stuasetermarka, Kvam kommune

Et utmarksareal på vel 1500 dekar i området Skutlafjellet, Storhiller, Forseter er undersøkt med tanke på registrering av dyrkbare arealer.

Området er sterkt kupert. Fjellgrunnen består delvis av fyllitt som forvitrer lett. Mineraljorda er derfor delvis forvittringsjord og delvis avsatt materiale langs elver og bekker. Mellom fastmarksrygger er det myrjord. Myrslagene er flere steder mer enn 3 m dype, men som oftest bare 1–2 m.

Det er her registrert 310 dekar dyrkbar jord. Av dette er bare 110 dekar middels god dyrkingsjord, mens resten er mindre god og dårlig. De dyrkbare partiene forekommer spredd og er til dels små. Området vil derfor bli tungvint å drive, samtidig som behovet for veier og gjerdehold blir stort.

ROGALAND FYLKE

Kulthaugområdet i Slettedalen, Sauda kommune

Et stort område med bakkemyr og flatere myrområder er her foreslått fredet som naturreservat. I denne forbindelse ble selskapet anmodet om å vurdere

egnetheten til oppdyrking. Det er flere bruk i kommunen som trenger tilleggsjord.

Det ble i alt undersøkt 580 dekar. Av dette areal er 325 dekar vurdert som godt og middels godt egnet til oppdyrking. Resten er mindre god og dårlig dyrkingsjord. Mye stein og blokk i undergrunnen og stor hellingsgrad er de viktigste begrensningene på den mindre gode og dårlige dyrkingsjorda.

Geitmyra, Hjelmeland kommune

Det er her planer om å dyrke et område med myr på ca. 100 dekar. Storparten av området består av middels god dyrkingsjord. En må imidlertid regne med sterk synking etter drenering og dyrking på dette området. Det må i tilfelle opparbeides en relativt kostbar avløpskanal som delvis må sprenge gjennom fjell.

AUST-AGDER FYLKE

Nedenessaulene, Grimstad og Øyestad kommuner

Det er her et område som delvis ligger under havnivået. Et inndemmingsanlegg som ble bygd i 1940-åra fikk sammenbrudd i 1982. I forbindelse med planlegging for gjenoppbyggingen av anlegget ble det foretatt en undersøkelse for å fastlegge interessegrensen og kravet til senking.

Omlag 420 dekar god dyrkingsjord vil ha nytte av anlegget.

Arealer i Setesdal: Iveland, Evje og Hornnes, Valle og Bykle kommuner

Selskapet har også i 1983 foretatt undersøkelser av potensielle dyrkingsarealer i forbindelse med Setesdalprosjektet. I 1983 ble ca. 3000 dekar undersøkt på 7 forskjellige områder. En del av arealet har god jordkvalitet, men de dyrkbare feltene er ofte svært små. Det er myrer på

bare 2 til 5 dekar avgrenset av fjell og morenerygger. Slik jord vil derfor bli «tung» å bruke. En del av de undersøkte arealene ligger høyt til fjells og har begrenset kvalitet som dyrkingsjord.

Bjormyr, Moland kommune

Myra er foreslått fredet som naturreservat. Selskapet ble derfor anmodet om å undersøke muligheten for oppdyrking av både myra og omliggende fastmarksarealer. I alt ca. 220 dekar myr og fastmark ble undersøkt. Myrområdet, som utgjør ca. 44 dekar, er egnet for oppdyrking. Innen fastmarksområdet som utgjør ca. 180 dekar, er det bare små partier som er egnet til oppdyrking. Den største begrensningen er fjellrygger og fjellskjær.

TELEMARK FYLKE

Jordundersøkelser i Nissedal kommune

I forbindelse med tiltaksplan for primærnæringene i Nissedal ble selskapet anmodet om å foreta en vurdering av dyrkbare arealer. I alt ble ca. 1100 dekar undersøkt. Omtrent all fastmarksjord består av grove fraksjoner og den er derfor tørkesvak. Tilsammen kan ca. 250 dekar, vesentlig myr, anbefales dyrket.

Kråkeroe, Seljord kommune

Det foreligger planer om bureising på eiendommen Kråkeroe. Et areal på ca. 210 dekar myr og fastmark ble derfor undersøkt. Om lag 100 dekar av arealet kan anbefales dyrket. Dette er fastmark med lite stein og blokk og delvis grunn myr over undergrunn med moderat innhold av stein og blokk.

Begrensningene for resten av området er sterk helling og kupering, samt dårlig arrondering. Stort innhold av stein og blokk i mineraljorda og i undergrunnen under myra er også begrensende.

Felter i Drangedal kommune

I forbindelse med arbeidet med en ressurs- og tiltaksplan for Drangedal kommune, undersøkte selskapet 6 forskjellige arealer for vurdering av dyrkingsmulighetene.

Feltene Vefall ved Tokke og Ørbu ved Neslandsvatn forutsetter vurdering av mulighetene for inndemming og drenering ved hjelp av pumpeverk. Ved Vefall kan ca. 100 dekar vinnes inn med relativt moderate kostnader, mens området ved Ørbu neppe er realistisk på grunn av vannføringen i en bekk som ikke kan ledes utenom feltet.

Langs Storelva i Hauglandsgrend ble nytten av å senke elva vurdert. Etter en moderat senking og utvidelse av trange partier i elveløpet vil ca. 100 dekar få brukbare avløpsforhold. Betydelig større arealer vil få reduserte flomskader.

På Gautefallheia ble vel 100 dekar myr undersøkt. Arealet ble vurdert som egnet til oppdyrking.

På Henneseidmoen ble både grunn myr og tørkesvak fastmark undersøkt. Her vil en i første omgang anbefale at dyrkingen foretas innen et myrområde på ca. 30 dekar.

BUSKERUD FYLKE

Gjuvestølmyrane, Hemsedal kommune

Det undersøkte myrområdet ligger på elvesletta vest for Hemsil, ca. 10 km sør for Hemsedal sentrum. Arealene omkring er dyrket. Det er interesse blant grunneierne for å dyrke opp dette myrområdet. Myra er 1–2 m dyp ned på mineralgrunn av sand. Det er her aktuelt å vurdere oppdyrking ved omgraving og innblanding av mineraljord i det øverste laget. Hele myra er dyrkbar og utgjør ca. 100 dekar.

Areal ved Solevatn, Sigdal kommune

Et deltaområde ved Eggedølas utløp i Solevatn er foreslått vernet som naturreservat. I den forbindelse ble selskapet anmodet om å undersøke mulighetene for jordbruksmessig utnyttelse av området.

Arealene nord for Solevatn ligger lavt i forhold til vannstanden og er jevnlig utsatt for oversvømmelse. Grasproduksjon er derfor den eneste aktuelle utnyttelsesmåte som jordbruksareal. En mindre senking av Solevatn kan bedre forholdene noe og gi kortere flomperioder.

Innenfor det foreslåtte verneområdet er det registrert ca. 190 dekar god dyrkingsjord og 75 dekar dårlig dyrkingsjord. For eventuell oppdyrking av arealene bør det foretas en senking av Solevatn.

Setervadmyra, Ringerike kommune

Under forutsetning av at det kan skaffes avløp fra området uten at grunnvannsmagasinet på indre Hensmoen påvirkes, kan Setervadmyra vurderes som egnet til oppdyrking. Det ble derfor foretatt vurdering både av senkingsbehov og alternative avløpsmuligheter. En fant løsninger som gjør at i alt ca. 180 dekar dyrkbar jord kan utnyttes til jordbruk.

OPPLAND FYLKE

Meadalen, Lom kommune

Et område i Meadalen i Lom er vurdert som aktuelt til oppdyrking for fellesbeite. Området ligger i dalen vest for Soleggen fjellstue, ca. 990 m.o.h.

Det aktuelle arealet består av ca. 100 dekar flat, ganske bløt grasmyr og ca. 200 dekar morene med varierende stein- og blokkinnhold. Dalsidenes helling bestemmer feltets avgrensning i nord og sør. Det undersøkte arealet er egnet til oppdyrking for grasproduksjon. Myra er

relativt løs og vil være utsatt for skader av tråkk og kjøring de første årene etter oppdyrking.

HEDMARK FYLKE

Sagmoan, Folldal kommune

Det er interesse for reising av et bureisingsbruk på et vel 200 dekar stort område her. Arealet ligger på en høy elveterasse. Jordsmonnet består stort sett av grov sand. Arealet er nå bevokst med furuskog med bunnvegetasjon av lav og moser.

Jorda er lett å dyrke, men vil være meget tørkesvak. Oppdyrking uten anlegg for kunstig vanning, kan ikke tilrådes.

Innen feltet finnes avsetninger med silt og leirholdig jord. Mengden av disse forekomster er registrert og det er funnet tilstrekkelig mengder for tilføring av ca. 100 m³ pr. dekar. En innblanding av ca. 10 cm silt og leire i det øverste laget vil gjøre jordsmonnet langt bedre egnet for planteproduksjon. Kostnadene med en slik løsning vil derfor bli vurdert.

Lemyra, Stor-Elvdal kommune

For å vurdere egnetheten til oppdyrking for fellesbeite ble Lemyra, et areal på ca. 400 dekar, undersøkt. Undergrunnen består delvis av blokk- og steinholdig morenemateriale. På enkelte grunne partier vil dette gjøre dreneringen spesielt kostbar. Avløpsforholdene vil dessuten være vanskelige for ett parti.

Storparten av arealet vil imidlertid være egnet for oppdyrking.

Solheim, Elverum kommune

Her ble et myrområde på vel 200 dekar undersøkt bl.a. for å vurdere dyrkingsmulighetene. Det er varierende dybdeforhold, idet de største dybder er ca. 4 m, mens det meste av myra er 1,5–2,5 m

dyp. Undergrunnen består for det meste av steinfri sand. Det er relativt gunstige forhold for oppdyrking av dette området.

Utneset skog, Åsnes kommune

For å skaffe oversikt over dyrkbare arealer ble to skogteiger på tilsammen 5000 dekar oversiktsmessig undersøkt. Deler av arealet består av morenejord som er ekstremt stein- og blokkrik og derfor ikke egnet til oppdyrking. De øvrige arealer består av sedimentære avsetninger som varierer fra silt til grov sand. Det er vurdert at 800–1000 dekar vil være egnet til oppdyrking. Det er i gang dyrking på en del av disse arealene.

Myrer ved Musettjern, Stange kommune

Det er her foretatt undersøkelse av ca. 580 dekar. Området inngår som interessert areal i senking av Starelva. Det var sterkt varierende myrdybder innen feltet. Det var derfor meget viktig å få en systematisk undersøkelse som grunnlag for planlegging av dreneringen.

Myrer langs Veksa elv, Eidskog kommune

Veksa er et vassdrag som renner fra Nevjenområdet i Eidskog og sør-østover til Sverige. Dette vassdraget går i mange kroker og forsumper relativt store arealer. Det er nå spørsmål om utretting og senking av vassdraget. I denne forbindelse ble selskapet anmodet om å foreta undersøkelse av interessert areal langs vassdraget.

På Magnormyra, Nevjenmyra og Linnåsmyra ble tilsammen 1680 dekar undersøkt. I tillegg ble det foretatt oversiktsmessige registreringer på Krokttjernmyra, Nessetermyra, Toppermyra og Veksåsmyra, tilsammen 570 dekar.

Dyrkingmulighetene for nevnte area-

ler ble vurdert. I tillegg ble mulighetene for uttak av brukbar dyrkingstorv til produksjon av vekstmedium undersøkt. Ved fjerning av det øverste laget med svakt omdannet kvitmosetorv vil en oppnå å få bedre jord til oppdyrking. Det er her relativt store kvanta med nyttbar torv til nevnte produksjon.

Det vil bli utarbeidet forslag for utnyttelse både av torvressursene og evt. dyrking etter avtorving eller også dyrking uten avtorving. Senking av Veksa blir vurdert. Det blir antagelig et relativt kostbart prosjekt, men et stort areal får nytte av senkingen.

Ullernmyra, Sør-Odal kommune

Her ble et areal på ca. 650 dekar undersøkt med tanke på oppdyrking. Storparten av arealet er myr som er avtorvet. Under torvlaget ble det påvist 10–50 cm silt, og i de dypere lag siltig, fin sand. Myrdybden er i gjennomsnitt 1,5 m.

Dette areal vil egne seg godt til dyrking ved omgraving som dyrkingsmetode. Det er her muligheter for at arealene blir selvdrenerende etter omgravingen.

ØSTFOLD FYLKE

Området ved Folkevannet, Halden kommune

Tre myrområder, tilsammen ca. 520 dekar, ble undersøkt for å vurdere dyrkingmulighetene og nytten av et senkingsprosjekt for Folkevannet. Det undersøkte myrarealet er godt eller midtels godt egnet for oppdyrking, forutsatt at avløpsmulighetene blir tilfredsstillende. Den prosjekterte senkingen av Folkevannet vil gi tilfredsstillende avløp for en del av arealet, mens det for resten må bygges pumpeverk. Spørsmålet om sterkere senkning enn det som allerede er prosjektert, avhenger av tillatelse fra Norges Statsbaner.

Myrvoll, Trøgstad kommune

Et myrområde på ca. 100 dekar, som tidligere er dyrket, ble undersøkt for å vurdere årsakene til mangelfull drenering.

Myra viste seg å være 5–6 m dyp. Til dels var det meget løs torv i de dypere lag. Samlegrøftene var for det meste lagt i myrkanten. Årsaken til dårlig virkning av dreneringen synes å ha sammenheng med myrsynkingen og feil plassering av samlegrøftene.

Grøftesystemet må derfor legges om slik at samlegrøftene blir på de dypeste deler av myra. Etter en systematisk og riktig drenering, vil arealet være egnet til grasproduksjon.

AKERSHUS FYLKE

Dalsmåsan, Frogn kommune

Et myrareal på ca. 300 dekar ble undersøkt med tanke på oppdyrking. Flere steder ble det registrert myrdyp på over 9 m.

Omdanningsgraden varierte lite, mellom H2 og H4.

Myra blir karakterisert som mindre godt og dårlig egnet til oppdyrking. Innblanding av mineralmateriale i øverste sjiktet vil kunne bedre kvaliteten som dyrkingsjord.

*

I tillegg til de her nevnte områdene, er det i 1983 undersøkt en lang rekke mindre felter. Samlet utgjør de små feltene også et betydelig areal. Det dreier seg vanligvis om arealer mindre enn 100 dekar. De har likevel stor betydning som tilleggsjord til de interesserte bruk.

Det viser seg ofte en viss skepsis til dyrking av dype og bløte myrpartier eller også stein- og blokkrik fastmark. Landbrukskontorene ønsker derfor at selskapets konsulenter skal være behjelpelig med å vurdere arealene. Det er meget viktig for de bruk det gjelder at selskapet gir råd også for de mindre felter.

Kraftutbyggingsprosjekter

Selskapet har også i 1983 foretatt relativt mange undersøkelser vedr. alternative prosjekter for utbygging av elektrisk kraft.

Vi skal i det følgende nevne de viktigste prosjektene.

Vangrøfta, Os, Hedmark

I Vangrøfta er det alternative forslag om bygging av tre småkraftverk. Kraftverkene er foreslått plassert i henholdsvis Brufossen, Breansfossen og Storfossen. Alle tre steder har det tidligere vært kraftverk i drift. En utbygging av disse tre

prosjektene uten magasin, vil få svært liten innvirkning på landbruksarealer.

Et annet alternativ er bygging av et større magasin, Kløftsjømagasinet, med høyeste regulerte vannstand 765 m. Dette vil føre til neddemming av i alt 4430 dekar hvorav ca. 60 dekar er allerede dyrket mark. Av nevnte areal kan 2860 dekar anses som god og middels god jord til oppdyrking. Området er i dag nyttet til utmarksbeite. To setrer og vel 7 km setervei/fjellvei vil bli liggende under vann. Dette magasinet vil følgelig kunne få en omfattende negativ virkning for landbruket.

Sølnavassdraget, Alvdal, Hedmark

Prosjektet omfatter tre ulike utbyggningsalternativer. Det ene forutsetter overføring av Folla elv i tunnel.

Denne utbyggingen vil få liten betydning for plantenes vannforsyning, såfremt flomvassføringen om våren opprettholdes slik at jordsmonnet blir oppfylt med vann. Målinger viser at grunnvannet om sommeren er ca. 2 m under overflaten på de store flatene langs Folla i Alvdal. På grunn av grove masser under siltlagene er det derfor svært liten kapillær tilførsel til rotsonen om sommeren.

Det vil derimot være nødvendig å opprettholde en viss minstevassføring av hensyn til jordbruksvatning og fiske.

De to andre alternativene for Sølnavassdraget vil få mindre omfattende virkning for landbruksarealene.

Magnilla/Bakkvangen, Tolga og Tynset, Hedmark

Innenfor tre tenkelige neddemningsområder ble jordkvaliteten for eventuell oppdyrking undersøkt. Dominerende jordart var siltig finsand. Ved høyeste regulerte vannstand for dammen i *Magnilla*, vil 2200 dekar dyrkbar jord bli neddemt. Av dette er over 1300 dekar vurdert som middels god eller god dyrkingsjord.

Innenfor høyeste regulerte vannstand i Lona ble det registrert ca 1250 dekar dyrkbar jord. Herav er ca. 420 dekar vurdert som middels god eller god dyrkingsjord.

Endelig er det registrert at vel 200 dekar blir neddemt ved en eventuell inntaksdam i Tunna. Dette areal er karakterisert som mindre godt eller dårlig egnet til dyrking.

Redusert vannføring i de berørte elvestrekninger antas å ha liten betydning for tiliggende arealer. Samlet er dette et pro-

sjekt som kan få relativt stor negativ innvirkning for landbruksarealer.

Imsal/Trya, Stor-Elvdal, Hedmark og Ringebu, Oppland

Det er her et prosjekt som har flere alternativer for eventuell utbygging. Alternativene kan få ulik innvirkning på landbruksarealer.

Selskapet undersøkte her 4 områder som vil bli neddemt ved de mest omfattende alternativer. De undersøkte områder utgjør til sammen 2700 dekar og ligger i en høyde på 590–830 m.o.h. Størparten av arealet er dyrkbar myrjord, men bare en mindre del har god kvalitet som dyrkingsjord. Det er delvis grunn myr med mye stein og blokk i mineralundergrunnen. Andre myrområder består av dyp og løs myr.

Selv om det her dreier seg om betydelige arealer vil en utbygging få relativt begrenset skadevirkning for jorddyrkingsprosjekter.

Bakkefløyta, Nord-Odal, Hedmark

Dette er et mindre prosjekt som omfatter utnyttelse av vannet i elvene Kugga og Austvassåa. Det er lagt frem planer både med og uten magasin. Magasinene er evt. tenkt lagt i gamle fløtingsdammer. Oppdemming på nytt vil føre til at skog som er i ferd med å vokse til langs vassdraget, vil bukke under. Det dreier seg om 350 dekar. Videre vil det bli dårligere avløpsforhold for ca. 130 dekar dyrkingsjord. For uttak av vann til jordvatning og husdyrbruk må det opprettholdes en viss minste vannføring.

Tolga kraftverk, Tolga, Hedmark

Et utbyggningsprosjekt for eventuell tunnel mellom Hummelvoll og Eidsfossen i Tolga ble vurdert. Dette alternativ antas å få liten innvirkning for landbruket, men

en viss minstevannføring i Glomma på strekningen er nødvendig.

Skasenvassdraget, Kongsvinger og Grue, Hedmark

Det foreligger her to alternativer for eventuell utbygging. Ett alternativ med 4 kraftverk og et annet med bare ett kraftverk. Magasinene og reguleringshøydene forutsettes å bli stort sett like ved begge alternativer. Bortsett fra ett magasin, blir neddemmingen lik med de tidligere fløtningsmagasinene, men høyeste vannstand vil få lengre varighet. Om lag 50–60 dekar dyrket mark vil kunne bli forsumpet når magasinene er fulle.

Flisavassdraget, Åsnes og Våler, Hedmark

Det foreligger planer for utbygging av Flisavassdraget med kraftstasjon ved Syverseterfoss/Libbergfoss. Dette vil medføre neddemming og forsumping av dyrkbare arealer.

For øvrig omfatter planene overføring av Øvre Flisa til Osensjøen. Dette vil ha meget små konsekvenser for jordbruksarealer.

Hogga kraftverk, Nome, Telemark

Det var her aktuelt å vurdere masser for bruk til oppbygging av dyrkingssjikt over steinmassefyllinger. En fant dessverre ikke tilstrekkelige masser av egnet kvalitet til gjennomføring av det påtenkte prosjektet.

Innfjordelva, Rauma, Møre og Romsdal

Her er det gamle elektrisitetsanlegget i Berilfoss tenkt utbygget. Det er dessuten planlagt en liten kraftstasjon i sideelva Grønnfonna. Såfremt det ikke blir økning av magasinene vil det ikke bli ytterligere neddemming av jord. Tørrlegging av

elver vil derimot medføre at selvgjerdingsfunksjonen forsvinner i en strekning på ca. 2 km.

Solnørvassdraget, Ørskog, Møre og Romsdal

Etter foreslåtte utbygningsalternativer vil Ørskogelva og Solnørelva få redusert vannføring på en strekning av 15–16 km. Elvene vil dermed miste sin gjerdefunksjon.

Langs Solnørelva er det et dyrket jordareal på 150 dekar, som består av grove og tørkesvake elveavsetninger. Redusert vannføring i elva vil forsterke tørkeproblemene for dette arealet.

En elveslette langs Ørskogelva, tilsammen 120 dekar, har stort sett finere sedimenter. For dette arealet kan redusert vannføring i elva være en fordel.

Det er tre vann som skal bygges ut til magasiner. Dette vil få virkning ved forsumping av flate myrarealer. Når slike områder blir blottlagt ved nedtapping, kan det lett oppstå problemer for beitedyr.

Det vil også bli tap av vintervei.

For å sikre vannforsyningen langs elvestrekningen må det reguleres slik at det blir en viss minstevannføring.

*

I tillegg til de prosjekter som allerede er nevnt i Møre og Romsdal fylke, er det foretatt undersøkelse av flere mindre prosjekter: Stordalsvassdraget og Dyrkornvassdraget i Stordal kommune, Vaksvikelva i Ørskog kommune, Herjevatnet og Jøsådalen i Rauma kommune og Grøa elv i Sunndal kommune. Virkningen for landbruket er også vurdert for disse prosjektene.

*

Selskapet har med andre ord foretatt mange og relativt omfattende undersøkelser i forbindelse med Samlet plan for

kraftutbygging. De rapporter som fremlegges fra nevnte undersøkelser, vil gi data for vurderingen av de enkelte prosjekter. Det må nevnes at selskapet har hatt relativt begrenset tid til disse prosjektene. Hensikten med undersøkelsene har imidlertid vært å skaffe frem en grov oversikt over virkningene for landbruket. Det har derfor ikke vært maktpåliggende med spesielt detaljerte undersøkelser i

denne omgangen. For de prosjekter som måtte bli vedtatt utbygget eller nærmere vurdert, bør det foretas grundigere undersøkelser.

Behovet for minstevannføringer i vassdrag som blir tørrlagt er oversiktsmessig vurdert. Dette er en viktig side ved prosjektene og bør vies større oppmerksomhet før en utbygging.

Forskjellige undersøkelser

Selskapet blir ofte engasjert for å foreta vurdering av arealer i forbindelse med forskjellige anlegg, tomteområder eller annen utnyttelse av jordarealer, f.eks. idrettsbaner eller sportsanlegg på myrarealer.

I 1983 har selskapet dessuten hatt mange undersøkelser vedr. vurdering av utnyttelsesmulighetene for myrarealer som er fredet som naturreservater. I slike tilfeller skal undersøkelsene danne grunnlag for behandling av erstatningsspørsmålene. Det materiale som selskapet frembringer blir deretter lagt til grunn for de sakkyndiges utredninger. Vi har regnet disse sakene med blant gruppen forskjellige undersøkelser.

*Gulltjernmosen/Sjutjernmosen,
Spydeberg kommune i Østfold og
Enebakk kommune i Akershus*

Dette gjelder et fredet område på ca. 500 dekar som ligger på fylkesgrensen mellom Østfold og Akershus. Myra har varierende dybde med undergrunn av fjell. Flere steder stikker også fjellgrunnen frem i dagen. Torvmassen er stort sett lite homogen. Det var flere steder meget løs og bløt torv.

Myra er dårlig egnet til torvdrift. Det samme gjelder oppdyrking for storparten av arealet, men en mindre del ble karakterisert som middels godt egnet til oppdyrking.

Svenken, Rakkestad kommune, Østfold
Et fredet område, Svenken, utgjør ca. 370 dekar. Området omfatter ca. 220 dekar myr.

Her ble også mulighetene både for torvproduksjon og oppdyrking vurdert. Det ble registrert i alt ca. 400 000 m³ torv som var egnet til produksjon av jordforbedringsmiddel eller jord i pottes, bed eller balkongkasser.

Ved vurdering av dyrkingsmulighetene fant en at i alt 188 dekar er dyrkbart, men herav er bare 20 dekar ansett som middels godt egnet, mens resten er mindre godt eller dårlig egnet som dyrkingsjord.

*Jørstadmyra, Skjeberg kommune,
Østfold*

Her er et areal på 320 dekar fredet. Av dette areal utgjør ca. 150 dekar myr.

Undersøkelsene viser at ca. 190 000 m³ torv er egnet til jordforbedringsmiddel eller jord i pottes, bed eller balkongkas-

ser. Til oppdyrking er ca. 115 dekar vurdert som mindre godt egnet. Resten er ikke dyrkbar jord.

*Tramyra, Overhalla kommune,
Nord-Trøndelag*

Et areal på ca. 800 dekar ble her undersøkt med tanke på uttak av torv til produksjon av dyrkingstorv. Området er disponert til industrifelt. Det er allerede anlagt veier og avløp m.v. i området, og noe husbygging er i gang. I forbindelse med utnyttelse av området, må det fjernes relativt store mengder torv.

Vurderingen av omdanningsgraden viser at torva stort sett er for sterkt omdannet til bruk som vekstmedium. Derimot til jordforbedringsmiddel og jord i blomsterpotter og bed m.v. skulle storparten av massen være godt egnet.

*Bjerrgårdsmyra, Våler kommune,
Hedmark*

I forbindelse med en dødsbotakst ble selskapet anmodet om å foreta en vurdering av gjenværende nyttbare torvmengder på nevnte myrområde. Det undersøkte areal utgjør ca. 260 dekar. Mengden av nyttbar torv ble vurdert i forhold til senere utnyttelse av arealet til jorddyrking.

*Synkingsundersøkelser på Statens
forskningsstasjoner, avd. Moldstad,
Smøla kommune, Møre og Romsdal*

Det ble i 1983 foretatt kontrollnivellering etter et rutenett på 20 × 20 m over hele forsøksgården. Dette var som et ledd i de undersøkelser som ble startet allerede i 1951. Det er i den etterfølgende tid foretatt kontrollnivelleringer med bestemte antall års mellomrom. Tidligere undersøkelser viser at det her stadig foregår jordsvinn og synking av overflaten. Sistnevnte nivelleringer viser at synkingen fortsetter. Det er derfor klart at det vil bli

store problemer med driften på myrarealet som ligger på fjellundergrunn.

*Fiskevann på tidligere myr, Løvåsseter,
Stor-Elvdal kommune, Hedmark*

For ca. 15 år siden ble et myrområde på 200 dekar på Løvåsseter ved Hirkjølen i Stor-Elvdal neddemt. Hensikten var å lage et fiskevann for hytteområdet. Den første tiden var prosjektet vellykket, men etter noen år begynte torva å flyte opp. Da selskapet undersøkte forholdene siste sommer var ca. 30% av vannarealet dekket med flytende torvflak. Det viser seg at ny vegetasjon raskt kommer i gang på slike flak.

Når organisk materiale brytes ned uten lufttilgang dannes det gasser. De fineste røttene som fester vegetasjonen til voksemediet brytes ned først. Når så gassen som dannes, fanges opp av «vegetasjonsdekket», vil dette gi ytterligere oppdrift. Resultatet blir at torvflak flyter opp.

Ved vurdering av myrtype, omdanningsgrad i de ulike sjikt i myra og dybde m.v. før oppdemming, bør man kunne forutsi faren for slike hendelser.

*Idrettsanlegg ved Den amerikanske skole
i Stavanger, Rogaland*

Det er her bygd idrettsstadion og uten-dørsanlegg ved å skifte ut store mengder torv med stein og mineraljord. Etter at anlegget har vært i drift noen tid, har det oppstått enkelte fuktige partier. Selskapet har vært tilkalt for å undersøke forholdene. Det kunne påvises at ulempene skyldtes ulik pakking av fyllmassene.

*Idrettsanlegg i Sula kommune, Møre og
Romsdal*

Etter henvendelse fra Fiskarstrand idrettslag har selskapet undersøkt grunnforholdene på Lømyra, som ligger inn til nåværende idrettsanlegg. Det viste seg at myra

var av svært varierende dybde. Den vil følgelig bli utsatt for ujevn synking. Det må derfor tilrådes å fjerne torvmassene og fylle opp banen med stein og mineraljord. Torvmassene kan derimot nyttes som matjord i forbindelse med idrettsanlegget og til andre behov.

*

En oversikt viser at selskapets feltarbeid vedr. undersøkelser og oversiktsmessige registreringer omfatter betydelige arealer. Det er således i 1983 foretatt detaljerte undersøkelser for planlegging av dyrkingstiltak på ca. 30 000 dekar og oversiktsmessige registreringer på 70 000–80 000 dekar. Det er spesielt undersøkelsene vedr. utbyggingsprosjektene for vasskraft som representerer de største arealene. Antallet enkeltfelter har vært ca. 130.

For selskapet blir arbeidet med undersøkelser og planlegging den mest omfattende del av den totale virksomhet. Disse oppgavene krever et konsulentarbeid tilsvarende 6–7 hele årsverk.

Rapportene om undersøkelsene og planene blir vanligvis tilstillet de interesserte parter og den offentlige fagteneste, samt landbruksdepartementet, eller andre departementer som saken vedrører. Rapportene må derfor produseres i et antall på 10–12. Enkelte rapporter som vedrører saker som skal ut til «høring» produseres ofte i hundrevis av eksemplarer. Dette medfører derfor et stort arbeid med maskinskriving, karttegning og kopiering, som selskapets kontorpersonale utfører.

Ved at resultatene av undersøkelsene og planene blir fremstilt ved karter, tabeller og skrevet tekst, vil materialet kunne komme til nytte ved senere anledninger om det ikke skulle bli aktuelle prosjekter for gjennomføring med en gang.

Det norske jord- og myrselskap har nå et betydelig arkiv av rapporter som ofte etterspørres og må kopieres for utsending.

Torvdriften

Torv til energiformål

Torv som energi er nå stadig med i den «offentlige» diskusjon. Det foregår en betydelig forskningsmessig virksomhet omkring saken, både i Norge og våre naboland. Det er stor interesse for å registrere ressursene av torv.

Nord-Trøndelag fylkeskommune i samarbeid med enkelte primærkommuner i fylket, har et «torvprosjekt» som også omfatter utredninger og forsøk for å klargjøre mulighetene for produksjon av energitorv og andre produkter av denne kategori.

SINTEF ved Norges Tekniske Høg-

skole i Trondheim har arbeidet med den forskningsmessige side ved prosjektet, mens Det norske jord- og myrselskap har deltatt med klarlegging av visse praktiske sider, bl.a. undersøkelse og vurdering av torvressursene. Med de nye forbrenningsmetoder kan omtrent alle typer av torv og annet materiale benyttes.

Det er enda for tidlig å si om dette arbeidet fører til praktiske resultater. Saken har «slektskap» med liknende forsøk som tidligere er gjort, uten at man har funnet at de økonomiske resultatene har vært tilfredsstillende. En må imidlertid kunne forvente at tekniske landevinnin-

ger etterhvert vil endre på tidligere konklusjoner. Det er derfor av interesse å følge opp det arbeid som foregår også i andre land.

Det er fremdeles en del oppsittere og torvrettshavere i kystdistriktene som stikker torv til eget bruk. Vi har anslått denne avvirkingen til ca. 3000 m³ eller ca. 1000 tonn tørr torv.

Torv til dyrkingsformål

Torv som produseres eller utvinnes for bruk til forskjellige dyrkingsformål, regner vi under gruppen dyrkingstorv. Det kan være torv til vekstmedium i klimahus, torv til jordforbedring eller til «matjord» i bed, balkongkasser og blomsterpotter m.v.

Det har nå gjennom flere år vært en betydelig produksjon av denne torvtype i vårt land. Det er i alt vel 20 bedrifter av forskjellig størrelse som produserer torvvarer til nevnte formål. I tillegg er det en del uttak av torv direkte fra myra for egen tilberedning og bruk.

Selskapet yter veiledning for produsentene når det gjelder både nyanlegg og utbedringer av eldre anlegg. Det har vært stor interesse for etablering av nye bedrifter. Dette til tross for at det i 1983 nærmest har vært kriseartede avsetningsvanskeligheter for torvprodukter.

Årsaken til problemene er først og fremst import av billig torv og markedsføring av torv fra nye produsenter her i landet. Bakgrunnen for tilbudene av billig torv fra andre land, fortrinnsvis Sverige, er delvis at det var stor produksjon i 1982, samt devalueringen som stilte de svenske og i noen grad de finske produsentene, i en gunstigere posisjon prismessig. De vanskelige markedsforhold har muligens også sammenheng med det forhold at forbruket av torv har gått noe ned.

Sumvirkningen av det som her er nevnt, har gitt tilløp til priskrig. Enkelte bedrifter har funnet å måtte redusere sine priser betydelig for å beholde en nødvendig andel av markedet. Begrensning av produksjonen er et annet tiltak for å komme i balanse mellom produksjon og salgsmuligheter.

Det norske jord- og myrselskap innhentet som vanlig oppgaver fra fabrikkene, over kvantumet levert torv i 1983. Oppgavene viser at det fra norske produsenter av fabrikkbehandlet vare er markedsført ca. 250 000 m³ beregnet som løs vare før pakking. Dette er det samme kvantum som i 1982.

Opgaver fra Statistisk Sentralbyrå over importen på de ordinære varekoder viser at det er innført ca. 121 500 m³, beregnet som løs vare. Det er da i likhet med 1982 forutsatt at 1 tonn importvare i gjennomsnitt tilsvare 8 m³ løs vare før pakking. I tillegg til dette kvantum har vi beregnet at ca. 17 000 m³ torv er importert på andre varekoder, som f.eks. jordblandinger o.l. Dette viser at importen i 1983 har utgjort 138 000 m³. Det er 8000 m³ mer enn i 1982.

Samlet kvantum fabrikkproduserte torvvarer (fra norske og utenlandske bedrifter) som er omsatt på det norske marked, vil følgelig bli ca. 388 000 m³. Dette betyr en økning i forhold til 1982 på 8000 m³.

Etter de opplysninger vi har, anslås forbruket av torv som tas ut direkte fra torvforekomstene til bruk som matjord, jordforbedring og dyrkingsmedium til samme kvantum som tidligere år, nemlig ca. 50 000 m³.

Samlet kvantum forbruk/levering av torv på det norske marked blir følgelig ca. 438 000 m³ beregnet som løs vare før pakking. Dette utgjør ca. 8000 m³ mindre enn toppåret 1981.

Det er selvsagt mange usikkerhetsfaktorer i disse beregninger. Det må spesielt nevnes at variasjon i fuktighetsgrad har innvirkning på importtallene. Oppgavene gis nemlig i vekt tall (tonn) og må omregnes. En mindre del av importen består dessuten av torv/jordblandinger. Det har derfor vært nødvendig å beregne mengden av torv i disse blandingene.

Direkte uttak av torv fra myra til bruk i gartneri og hage kan også variere noe fra år til år, avhengig av priser og arbeidssituasjonen i gartneribedriftene.

Det er allerede nevnt at selskapet har hatt flere henvendelser om undersøkelser av torvforekomster fra interesserte som har planer om å starte produksjon. Arbeidsledigheten er en medvirkende årsak til dette. I flere tilfeller er det kommunale organer som er interessert i startung av slik virksomhet.

Det kan i denne forbindelse nevnes at det i 1983 kom i gang prøveproduksjon ved en ny bedrift på Namsskogan, som har samarbeid med Norske Torvindustrier A/S i Stjørdal. Sistnevnte bedrift startet opp sin produksjon i 1982.

I Nord-Norge arbeides det med planer for tre mindre bedrifter og en kjempestor bedrift på Andøya. Sistnevnte planlegger å levere storparten av produksjonen til eksport. Det er ikke kommet i gang vesentlig produksjon ved disse anleggene enda.

I Sør-Norge er det også flere planer under behandling. Det vil neppe bli startet noen store bedrifter her under nåværende markedssituasjon.

Det er allerede nevnt i meldingen at selskapet i november 1983 holdt et to dagers seminar for å klarlegge visse forhold vedr. torvsituasjonen. Det kom her frem at selskapet hadde et mangesidig arbeidsfelt også innen denne næringsgren. Selskapet har lenge arbeidet med veiledning og undersøkelser for å styrke torvproduksjonen. Nevnte situasjon og det seminar som ble holdt, avdekket og forsterket inntrykket av at det her er behov for innsats på et meget bredt område. Selskapet vil også i fremtiden søke å ta seg av denne oppgaven.

Bureisingsfeltene

Finnsæterfeltet, Kvæfjord kommune.

Troms

Selskapets bureisingsfelt på Finnsæter i Kvæfjord, er med i en omfattende leplantingsplan som Kvæfjord kommune administrerer. Plantingen på feltet måtte stanses for ca. 2 år siden pga. protester fra reindriftsnæringen. Det lyktes imidlertid å få avtale med reinieierne slik at det fra våren 1983 var klart for fortsettelse av plantingene. I 1983 ble det således plantet 9700 Luzziigran, 4500 Sitkagran og 600 Kvitgran, tilsammen 14 800 planter.

Under en regnflom i juli måned 1983 ble det store skader på bureisingsveien gjennom Finnsæterfeltet. Disse skadene er imidlertid utbedret. Så snart leplantingsarbeidet er ferdig, er det klart for salg av bruk på feltet.

Forfjordfeltet, Andøy kommune, Nordland

På Forfjordfeltet fortsatte arbeidet med opparbeidelse av kanaler og plantegrøfter. Det ble således gravd ca. 250 m kanal og ca. 370 m plantegrøft. Det ble her

plantet ca. 7000 planter og foretatt overgjødning av tidligere plantinger.

Det ble også gjort en del arbeid på en kombinert avlings- og utmarksvei som selskapet er pålagt å bygge. Sterke regnskylt som gikk over dette distriktet i juli måned i 1983, gjorde omfattende skader på kanaler, stikkrenner og veier på Forfjordfeltet. Selskapet har derfor hatt mye arbeid og betydelige utgifter med reparasjoner av disse skadene. Det kan ellers nevnes at det sommeren 1983 var ugunstige værforhold for anleggsarbeid på dette feltet.

Sundøyfeltet, Leirfjord kommune, Nordland

På dette feltet er det foretatt graving av suppleringskanaler for brukene 1–4. Det er således gravd ca. 900 m kanal. For suppling av leplantingene er det utført graving av plantegrøfter og jordarbeiding på ca. 10 dekar. Av gårds- og avlingsveier er det bygd ca. 900 m i 1983.

På Sundøyfeltet ble også arbeidet hindret av den nedbørsrike sommeren og høsten.

Feltene i Trøndelag

Selskapet har ikke hatt anleggsvirksomhet av betydning på feltene i Trøndelag siste året. Derimot har det vært flere grenseoppmerkninger og jordskiftesaker. Dette har krevd mye tilsyn og arbeid med tilrettelegging av sakene.

Virksomheten for selskapet på *Nersko-gen* har vært preget av skjønnet i forbindelse med Grana-reguleringen og oppdemming av vannmagasinet Granasjøen. Selskapet mistet ca. 700 dekar jord i forbindelse med ekspropriasjonen for Granasjøen. Dette medførte at ny utparselleringsplan måtte utarbeides. Vi håper imidlertid å få avsluttet ny grensemerking i 1984.

Rettinghetene til fiske i den nye sjøen har også medført engasjement for selskapet. Det oppstår spesielle forhold når slike naturendringer skjer. Det er derfor nødvendig at det brukes noe tid til å klarlegge forholdene. Fremskaffelse av grunnlagsmateriale og utredning av forskjellige spørsmål i forbindelse med utbyggingen, har medført mye arbeid for distriktskonsulentene som har ansvaret for bureisingsfeltene i Trøndelag.

På *Børmarkfeltet* i Åfjord har det også foregått grenseoppgang og fastsettelse av grensene på steder hvor det var uklarhet. Selskapets felt er her med i en større grensegangsak mellom grunneiere både i Åfjord og Roan kommuner.

På *Børmarkfeltet* og *Aursjødalmyrene* ble det siste sommer foretatt prøvedyrking med omgraving. En vil søke å vinne erfaringer med denne dyrkingsmetode.

Det er spesielt interessant å få klarlagt om det blir gunstige resultater på sterkt omdannet torvjord under de nedbørs- og klimaforhold som her rå. Det er også ofte tette aurbellelag under myra. Disse blir brutt ved omgravingen. Vi håper at dette vil bedre dreneringssituasjonen.

Feltene i Møre og Romsdal

På *Aspås/Blikåfeltet* i Gjemnes kommune var selskapets Brøyt grave- og dyrkingsmaskin i full sving frem til jul. Det ble gravd kanaler på en ny bureisingsparsell og utført grøfting på to bureisingsbruk som er under oppbygging. Det ble også utført en del mindre oppdrag for et fellesbeite på Aspås/ Blikås. På *Smølafeltene* har det også foregått en del graving av kanaler og grøfting med innleide maskiner. I alt fire bureisingsbruk er under oppbygging på Smøla-feltene. Det har vært en tilfredsstillende utvikling på to av brukene, mens de to andre har hatt relativt liten fremgang siste året.

*Nytt bureisingsbruk på Smøla, eier familien Bjerknes.
Fot. O.L.*

På feltene i Møre og Romsdal har det ellers vært en del jordsalg som tilleggsjord til eldre bureisingsbruk som nå har fått øket arealbehov. Et bruk i Fræna som ble startet for ca. 3 år siden, er nå kommet i full produksjon. Det samme gjelder et bruk i Godalen i Eide.

Også feltene i Møre og Romsdal har krevd betydelige tilsyn i 1983. Det er planlagt planting av flere lebelter på Hauglandsfeltet i Aukra kommune. Arbeidet med grøfting og jordarbeiding for planting på dette feltet, startet like over nyttår i år. Det er selskapets egen Brøyt grave- og dyrkingsmaskin som er i gang her.

*

Det kan for øvrig tilføyes at det har vært visse vanskeligheter med å skaffe oppdrag til selskapets maskiner i 1983.

Det har imidlertid gått ganske bra i Møre og Romsdal takket være at selskapet har en særdeles dyktig maskinfører.

Feltene i Trysil

Selskapet har ikke hatt egen anleggsvirkosomhet på feltene i Trysil i 1983.

I *Tøråslia* er aktiviteten god på de seks brukene som er etablert her. Flere av brukene har vært under utbygging. Det har foregått både jorddyrking og bygging av driftsbygninger. I alt ca. 70 dekar nytt land er tilsådd på feltet i 1983.

I *Rysjølia* er det tre utbygningsbruk i god aktivitet. Dessuten er tre eldre bruk også i drift.

Det spredte seg en betydelig pessimisme i denne grenda pga. angrep fra ulv i 1982. Husdyrene måtte settes inn for å

unngå skader. I 1983 har det derimot vært stille omkring ulven.

Feltene i Trysil har også krevd betydelig tilsyn i 1983.

Skogplantefeltene i Forfjord og

Oshaugdalen, Nordland fylke

Selskapet har to større skogplantefelt, et i Forfjord, Andøy kommune, og et i Oshaugdalen, Sortland kommune.

Feltet i Forfjorddalen ble plantet dels i 1967 og i 1971. Samlet areal er vel 100 dekar. Det er hittil foretatt overgjødning tre ganger i tillegg til startgjødningen.

Herredsskogmester Arne Angell, som har tilsyn med feltene for selskapet, opplyser at det i Forfjorddalen i 1983 har vært toppskudd på 40–50 cm. Det opplyses dessuten at en del trær som har stått i stampe, nå har kommet i gang med veks-

ten og viser betydelige toppskudd. Angell antar at dette skyldes reaksjon på gjødningen i 1982.

Feltet i Oshaugdalen ble tilplantet i årene 1972–1979. Det utgjør i alt 103 dekar.

Utviklingen har stort sett vært tilfredsstillende også for dette feltet. I tillegg til startgjødning er feltet overgjødslet to ganger. Det er snart nødvendig med rydningshugst av løvtrær og kratt for å gi bedre plass for nåletrærne.

Begge disse feltene synes å dokumentere at det er mulig å få opp skog i dette distriktet. En må imidlertid innse at det kreves et møysommelig og langvarig arbeid. For fremtidig bureising på feltene, vil disse plantearealene kunne få stor betydning.

Sluttbemerkninger

Det er i årsmeldingen søkt å tegne et «bilde» av selskapets virksomhet gjennom året 1983. Vi har funnet å ville gjøre meldingen forholdsvis fyldig for derved å få med bredden av virksomheten både faglig og distriktstvis. Det er også tatt hensyn til at vi ønsker å fortelle noe om de enkelte sakene til folk som har faglig eller distriktsmessig interesse av spørsmålene. Det er en meget vanskelig avveining, hvor mye som bør tas med. Vi er selvsagt klar over at deler av årsmeldingen blir lite interessant for de som ikke er berørt av sakene.

Virksomheten i 1983 har vært meget omfattende og varierende også faglig. Det er henvendelsene om tjenester fra departementene, de ytre fagetater i land-

bruket og andre institusjoner som i sterk grad har «styr» virksomheten. Selskapet har lagt sterkest vekt på å supplere den offentlige fagtjeneste med undersøkelse, planlegging og veiledning. Vi har også hatt den glede å få mange beviser for at selskapet har lyktes i denne målsetting. Selskapets medarbeidere på alle plan har her sin store fortjeneste for godt utført arbeid.

I 1983 har selskapet søkt å legge spesiell vekt på opplysningsvirksomhet vedr. drenerings- og jordkulturspørsmål. Henvendelser som kommer til selskapet viser at det er et behov for selskapets medvirkning også innen dette området.

Selskapets arbeid med undersøkelser og tilrettelegging for bruksutbygging har

vist seg å ha stor betydning for opprettholding av busettingen og landbruksmiljøet i utkantsstrøkene. Dette vil motvirke fraflyttingen og være med å skaffe flere arbeidsplasser der behovet er stort.

Vi tror også en med full rett kan si at selskapet bør fortsette sitt arbeid etter omtrent samme retningslinjer som tidligere. Selskapet vil dessuten være lydhør

for nye oppgaver som utviklingen innen landbruket og landbrukspolitikken gir signaler om. Nye tider vil sikkert avdekke nye behov for selskapets innsats.

Til slutt – takk for godt samarbeide med departementene, den offentlige fag-tjeneste, andre selskaper, institusjoner og enkeltpersoner.

Hellerud i Skedsmo, 28. februar 1984.